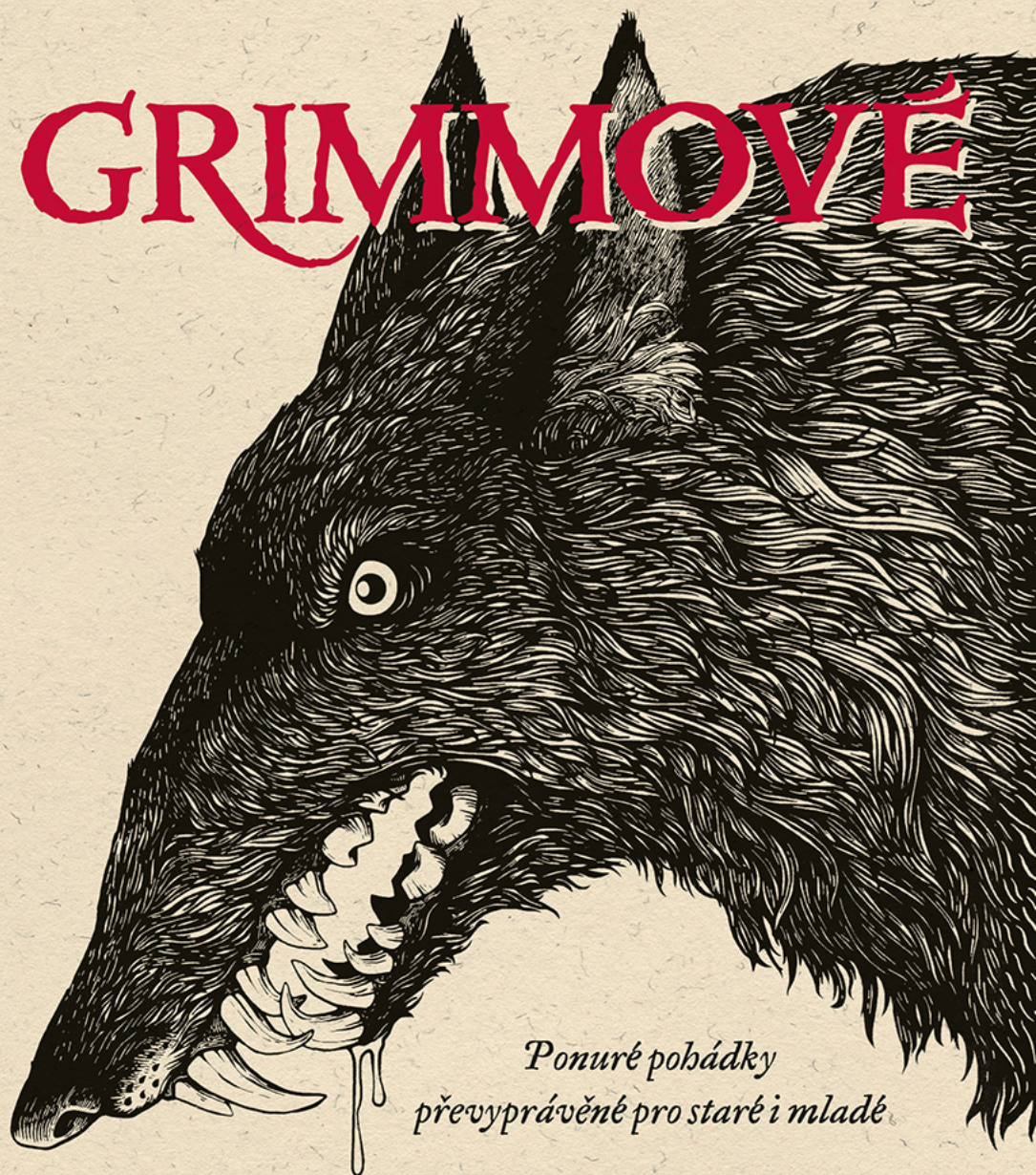

KENNETH BØGH ANDERSEN & BENNI BØDKER

GRIMMOVÉ

*Ponuré pohádky
převyprávěné pro staré i mladé*

ILUSTROVAL JOHN KENN MORTENSEN

Argo

GRIMMOVĚ

*Ponuré pobádky
převyprávěné pro staré i mladé*

KENNETH BØGH ANDERSEN & BENNI BØDKER

GRIMMOVĚ

*Ponuré pohádky
převyprávěné pro staré i mladé*

ILUSTROVAL JOHN KENN MORTENSEN

Argo

Copyright © 2019 Benni Bødker, Kenneth Bøgh Andersen, and John Kenn Mortensen
Argo © 2023
Translation © Robert Novotný, 2023
ISBN 978-80-257-4246-4 (váz.)
ISBN 978-80-257-4306-5 (e-kniha)

Předmluva

Pohádky jsou neustále v pohybu od chvíle, kdy se první lidé sesedli kolem ohně a začali si vyprávět. Tyto příběhy se v různých zemích, napříč hranicemi, vyskytují v mnoha variantách a my neznáme jejich autory ani původ. Možná si myslíme, že vyprávění o Červené Karkulce si pamatujeme do nejmenších podrobností, ale známe je opravdu tak dobře? Přežije ta neopatrná dívka, nebo skončí ve vlkově břiše? Pohádky, které bratři Grimmové v Německu počátkem 19. století sesbírali, patří ke světově nejznámějším a nejmilovanějším, avšak právě oni sami jako první postupem času tyto příběhy přetvářeli.

Pohádky jsou neustále v pohybu a neexistují v nich žádná pevně daná pravidla. Ano, můžou sice začínat slovy „Byl jednou jeden...“ i končit větou „... a žili šťastně až do smrti“. Někdy se v nich operuje s opakováními a magickým číslem tři. Ale někdy taky ne. Všechna pravidla ohledně toho, jak správná pohádka vypadá, jsme si vymysleli až poté, co jsme s vyprávěním pohádek přestali. Náš výběr sestává z deseti příběhů bratří Grimmů, které patří k jejich nejlepším. Jsou drsné, kruté, zlé, hezké, podivuhodné, plné fantazie a najde

se v nich ještě mnohem a mnohem víc. Někdo třeba namítne, že se taky hodí pouze pro děti. Vždyť jde jen o pohádky, a je pravda, že některá z vyprávění bratří Grimmů už jsou vůči dětem vstřícná až moc. Červená Karkulka i Jeníček a Mařenka prošly disneyfikací a vycházejí v podobě obrázkových knížek pro nejmenší. Kam se z nich vytratilo nebezpečí a děs? Mimo jiné i k tomu jsme se chtěli vrátit. K tehdejšímu světu a k původním příběhům, které rozhodně nejsou jen a jen pro děti, nýbrž pro úplně všechny, kdo si s chutí poslechnou dobré vyprávění. A kdo si je s chutí neposlechne?

Pohádky jsou neustále v pohybu, ale my jsme se snažili být vůči předlohám co možná nejvěrnější. Zároveň jsme přidávali a ubírali tam, kde to příběhy dovolují či k tomu vybízejí, což dále vysvětlujeme v doslovu. Pohádky bratří Grimmů to tedy jsou, ale vyprávíme je našimi slovy a s naší fantazií, a cesta do tohoto mytického, nebezpečného i zázračného světa, kde vlci umějí mluvit a kosti zase zpívát, nám byla opravdovým darem a potěšením.

— *Benni Bødker a Kenneth Bøgh Andersen*

Jeníček & Mařenka

Převyprávěl

Kenneth Bøgh Andersen

ěkteré příběhy jsou tak odporné, že by se skoro neměly vyprávět, a jedním takovým je i tenhle. Začíná na kraji velkého lesa. Na počátku je chalupa, kde bydlí chudý dřevorubec s rodinou. Příběh začíná poté, co vyjde měsíc, a v posteli leží dvě hladové děti a snaží se usnout.

Především ale... Především ale začíná matkou obou dětí. Jejím hlasem, který je ve tmě slyšet.

♦ ♦ ♦

Mařenka měla takový hlad, že ji bolelo břicho. Připadalo jí, jako by se jí do žaludku chytilo nějaké zvíře a teď tam hlodá a hlodá, aby se dostalo ven. A tu a tam jako by zoufalstvím zakňouralo.

„Tumáš,“ řekl bratr a ve tmě jí něco podal. Tlustý krajíc suchého chleba. „Trochu jsem si schoval od rána.“

Chtěla mu říct, že tohle by dělat neměl. Měl chléb sníst sám, potřeboval jíst stejně tolik jako ona. Pod kůží mu koukaly kosti.

„Děkuju,“ odpověděla a chléb si vzala. Byl tak tvrdý, že se nedal kousat, a musela si ho rozmělnit slinami. „Jeníčku?“

„Ano?“

„Myslíš, že se to brzy zlepší?“

Každou noc se ho ptala stejně a on jí každou noc odpovídal „ano“. Jen „ano“. Jako by se o tom nedalo diskutovat. Samozřejmě to bude lepší, je to od ní pitomé, že se ptá.

Už dlouho to pro celou rodinku byly těžké časy. Do mnoha stromů se dala choroba, museli chodit daleko do lesa, než našli dobré dřevo, a peněz měli málo. Kdysi chovali domácí zvířata. Několik slepic, jednu kozu a psa — takže mívali vejce, mléko a v nohách postele teplo. Neštěstí ale chodí zřídka samo, a nejdřív liška zadávala slepice. Potom koza spadla ze strmého svahu a zlomila si vaz. Tak jim zůstal jenom pes, ale už si nemohli dovolit ho dál žít, a toho večera otec nasekal sekerou něco jiného než dříví. Poprvé po dlouhé době měli slušné jídlo, i když maso bylo tuhé a suché, a Mařenka při jídle plakala.

„Myslíš, že se to brzy zlepší?“

Ano, odpovídal jí vždycky Jeníček, ale té noci neodpověděl. Ve tmě vzal sestru za ruku a řekl: „Pšt.“

V lese, pod novoluním ostrým jako břitva, zahoukala sova.

V chalupě se před dětskou komůrkou ozvaly kroky.

Ve dveřích se zjevila černá postava. Chvilí tam zůstala stát a Mařenka nechápala, proč najednou dostala takový strach. Proč má pocit, že by měla ležet a ani nemukat? Vždyť je to jenom jejich matka.

„Spíte, děti?“

Jeníček Mařence varovně stiskl ruku a ona se modlila, aby jí nezačalo kručet v břiše. No ano, byla to jenom jejich matka, ale poslední dobou se s ní něco dělo. Dívala se teď na Jeníčka a Mařenku jinak než dřív, do jejího pohledu se cosi vplížilo. Mařence to

připomínalo, jak se matka dívala na jejich psa krátce předtím, než se otec rozhodl, že...

Postava zmizela.

„Jeníčku?“ zašeptala Mařenka.

„Pšt.“

Po chvíli děti ve tmě zaslechly matčin hlas. Ozýval se z kuchyně.

„Takhle to dál nejde. Došly nám peníze a nemáme co jíst.“

„Já vím,“ odpověděl otec. „Co budeme dělat? Co tedy uděláme?“
Nezdálo se, že by čekal odpověď.

Ale dostalo se mu jí.

„Už se o děti starat nemůžeme.“ Když Mařenka slyšela chlad v matčině hlase, pomyslela na měsíc venku na obloze, studený a ostrý jako otcova sekera. „Musejí se uživit samy.“

„Samy? Ale...“

„Zítřka je vezmeme s sebou do lesa. Řekneme jim, aby na nás počkaly, dokud se pro ně nevrátíme.“

„A... kdy se pro ně vrátíme?“

Ticho. Bylo slyšet jen vítr foukající kolem chalupy. Pak dřevorubec zděšeně zalpal po dechu, když mu došlo, co manželka navrhuje.

„N-ne! To nemůžeme! To...“

„To k dospívání patří, že se člověk musí uživit sám,“ odpověděla mu. „A v lese aspoň mají šanci. Tady všichni skončíme v hrobě, pokud nic neuděláme!“

„Vždyť to jsou ještě děti! Jsou to přece naše děti a my...“

„Takže se radši budeš dívat, jak umírají hlady?“ Její slova přetékala zlobou, jako by s hrůznými návrhy přicházel on. Pak zasyčela jako had: „A to si říkáš ‚laskavý otec‘.“

Znovu nastalo ticho.

Nadlouho.

„Dobře.“ Hlas měl zastřený. Plný žalu a hanby. „Uděláme, jak chceš.“

V dětské komůrce Mařenka na chvíli úplně zapomněla na to, jaký má hlad. Stiskla bratrovi ruku tak silně, že klouby na prstech jí ve tmě zasvítily, a po tvářích jí stékaly slzy.

„Co budeme dělat, Jeníčku?“ plakala. „Oni se chystají...“

„Pšt,“ ozvalo se už potřetí za této příšerné noci, kdy v nich ostrými zuby hlodaly hlad a úzkost. „Mám nápad.“

Když si rodiče šli lehnout, vstal Jeníček z postele a vyplížil se z domu. Mařenka ve tmě poslouchala, ale nic neslyšela, a do hlavy se jí začaly vkrádat hrůzné myšlenky. Utekl? Že by ji pod rouškou tmy opustil? Ne, to by Jeníček nikdy neudělal. Nebo ano? V tu chvíli si vůbec nedokázala představit, co by lidi mohlo napadnout.

Pak se ale vrátil. V kapsách mu chrastilo a ukázal Mařence, co nasbíral: bílé kamínky. Když je podržel v měsíčním svitu, který dovnitř dopadal oknem, zářily jako tepané stříbro.

„Abychom z lesa trefili domů. Neboj se, Mařenko.“

Krátce nato usnul.

Ona ale nespala.

Rodiče je vzbudili za svítání. Slunce ještě nevyšlo a nebe nad lesem bylo rudé jako budoucnost.

„Koukejte vstávat, vy líné kůže!“ ozval se matčin hlas a Mařenku na okamžik napadlo, že onen noční rozhovor se jí jen zdál. Že z neustálého hladu měla noční můru. Jak by to mohlo být jinak? Pak zachytila bratrův pohled a naděje v ní zhasla jako světlo ve tmě.

„Tak vstávejte, jdeme do lesa na dříví.“

Beze slova si natáhli otrhané šaty.

Beze slova si vzali chléb, který jim matka podala.

Beze slova vyšli z chalupy, šourali se za rodiči a za chvíli je obklopil velký a hustý les.

Koutkem oka se Mařenka dívala, jak bratr hází na zem kamínky, kdykoli na pěšině zahnou.

Šli do lesa hlouběji. A pořád hlouběji, až nakonec zastavili u malé paseky.

„Tady si můžete odpočinout,“ řekla jim matka. „A my půjdeme dál a nasekáme dříví. Až budeme hotoví, přijdeme pro vás.“

Otec neřekl nic, ale rozdělal malý oheň, kde se děti mohly ohřát. Oči se mu leskly a pohled v nich měl nepřítomný. Jako by v plamenech spatřil cosi, co nikdo jiný neviděl.

Rodiče odešli. Mařenka se posunula blíž k ohni, ale proti chladu, který cítila v duši, to nepomohlo.